HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

[א]כל נרות של מתכת מטלטלין חוץ מן הנר שהדליקו בו באותה שבת ודלמא שאני התם דהוא דחי ליה בידים אלא אמר רב אשי רבי יהודה דמבשל היא [ב]דתנן [ג]המבשל בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר [א]בשוגג יאכל במוצאי שבת במזיד לא יאכל עולמית רבי יוחנן הסנדלר אומר בשוגג יאכל למוצאי שבת לאחרים ולא לו במזיד לא יאכל עולמית לא לו ולא לאחרים ונוקמה במזיד ורבי מאיר לא סלקא דעתך דקתני דומיא דיום הכפורים מה יום הכפורים לא שנא בשוגג ולא שנא במזיד לא אכיל אף הכא נמי לא שנא בשוגג ולא שנא במזיד לא אכיל ומי מצית מוקמת לה בשוגג ורבי יהודה והא אף על פי שמתחייב בנפשו קתני הכי קאמר אע"פ דבמזיד מתחייב בנפשו הוא הכא דבשוגג שחיטתו כשרה ונוקמה כרבי יוחנן הסנדלר דאמר לא שנא בשוגג ולא שנא במזיד לא אכיל רבי יוחנן הסנדלר קמפליג במוצאי שבת לאחרים ולא לו תנא דידן שחיטתו כשרה קתני לא שנא לו ולא שנא לאחרים תני תנא קמיה דרב [ד]המבשל בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל ומשתיק ליה רב מאי טעמא משתיק ליה [ה]אילימא משום דסבירא ליה כרבי יהודה ותנא תני כרבי מאיר משום דסבירא ליה כרבי יהודה מאן דתני כרבי מאיר משתיק ליה ועוד מי סבר לה כרבי יהודה והאמר רב חנן בר אמי כי מורי להו רב לתלמידיה מורי להו כר' מאיר וכי דריש בפירקא דריש כרבי יהודה משום עמי הארץ וכי תימא תנא בפירקיה תנא קמיה אטו כולי עלמא לתנא צייתי לאמורא צייתי אמר רב נחמן בר יצחק תנא שוחט תנא קמיה דרב השוחט בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל אמר ליה מאי דעתיך כרבי מאיר עד כאן לא קשרי רבי מאיר אלא במבשל דראוי לכוס אבל שוחט דאין ראוי לכוס לא והא מתניתין דשוחט הוא [ו]ואמר רב הונא דרש חייא בר רב משמיה דרב אסורה באכילה ליומא ונסבין חבריא למימר רבי יהודה היא הא רבי מאיר שרי כי שרי רבי מאיר

כגון

כל הנרות של מתכת מטלטלים. דשל מתכות לא מאיסי אפילו ישנים כגון של נחושת וכיוצא בהן: [א]**הדולק בשבת.** שהיה נר דולק בו בין השמשות דמוקצה מחמת איסור שאסור לכבות הנר נאסר גם הוא לטלטל וכיון שהוקצה לבין השמשות הוקצה לכל היום: **בידים.** שהדליקו בו הנר אבל בהמה דממילא מידחיא אימר דהדר חזיא: **יאכל.** הוא עצמו ובו ביום ואין צריך להמתין עד הערב בכדי שיעשו דהא דאמרינן בעלמא [ז] לערב בכדי שיעשו לית ליה לר"מ אלא היכא דעבד ישראל איסורא ובמזיד דאיכא חיובא דלא נמטייה הנאה מאיסורא אבל בשוגג לא: **במזיד.** דאיכא איסורא: **לא יאכל.** בו ביום עד שתחשך ובכדי שיעשו. והוא הדין לאחרים נמי דאסור למיכליה בו ביום דטעמא משום דלא נמטייה הנאה מאיסורא הוא וכי שהי לאורתא בכדי שיעשו לא מטי לו הנאה מיניה ואיידי דתנא רישא בדידיה דאשמעינן רבותא להתירא תנא נמי סיפא בדידיה: **רבי יהודה אומר בשוגג יאכל במוצאי שבת.** ולא בשבת. וה"ה לאחריני דאע"ג דבשוגג חיוב סקילה ליכא עבירה מיהא איכא ובעינן בכדי שיעשו דלא נימטיה הנאה מעבירה ואיידי דבעי למתני סיפא לא יאכל עולמית בדידיה אבל לאחריני שרי דאיהו דעבד איסורא קנסוהו רבנן אבל אחריני לא תנא רישא נמי בדידיה ומתניתין נמי דקתני אסורה באכילה ליומיה לדידיה ולאחריני בשוגג מתוקמא ורבי יהודה היא ולקמן פריך והא מתחייב בנפשו קתני [ח]והא ליכא למימר רישא נמי דוקא איהו אבל אחריני שרו בו ביום ואיהו אסור משום דקנסו שוגג אטו מזיד ומתניתין דאסר ליה ליומיה אפילו לאחריני לאו רבי יהודה היא דא"כ דקנסא דרישא אטו מזיד הוא אמאי מישתרי הוא לאורתא הא קתני גבי מזיד לא יאכל עולמית אלא טעמא משום דלא ליתהני מעבירה הוא ולא שנא הוא ולא שנא אחריני: **ר' יוחנן הסנדלר אומר בשוגג יאכל למוצאי שבת.** בכדי שיעשו כר' יהודה דמשוי ליה עבירה אף בשוגג ועדיפא מדרבי יהודה דאילו רבי יהודה שרי ליה לאורתא אפי' לדידיה דלא קניס שוגג אטו מזיד ורבי יוחנן קניס שוגג אטו מזיד הלכך איהו דעבד איסורא קנסו רבנן אחריני דלא עבדי איסורא לא קנסו אלא בכדי שיעשו ימתינו דלא ניתהני מעבירה: **במזיד לא יאכל עולמית כו'.** לאו משום קנסא הוא דהא אחריני לא עבוד איסורא אלא מקראי יליף לה רבי יוחנן בכתובות באלו נערות (דף לד:) ובב"ק בפרק מרובה (דף עא.) ושמרתם את השבת כי קדש וגו' [שמות לא] [א] מה קדש אסור באכילה אף מעשה שבת אסורים באכילה יכול אפילו בשוגג ת"ל מחלליה מות יומת [שם] במזיד אמרתי ולא בשוגג: **ונוקמה במזיד ור"מ היא.** דאמר אסורה ליומא: **מה יום הכפורים כו'.** לא יאכל בו ביום דהא יום עינוי הוא: **ונוקמה כר' יוחנן הסנדלר דאמר כו'.** לא יאכל בו ביום לא הוא ולא אחרים. ואית דמפרשי דהאי במזיד לא יאכל דרבי מאיר ובשוגג לא יאכל דרבי יהודה לא יאכל הוא אבל לאחרים שרי והאי אסורה באכילה ליומיה דקאמר רב נמי לדידיה קאמר אבל לאחריני שרי ולאו מילתא דהא דומיא דיום הכפורים קתני דלא שנא לו ולא שנא לאחרים אסור ועוד אסורה באכילה ליומא לגמרי משמע: **כי מורי להו רב לתלמידיה.** במבשל בשבת הוראה ביחיד מורי להו כרבי מאיר דמיקל: **בפירקא.** ביום השבת ברבים: **וכי תימא תנא בפירקיה תנא קמיה.** ברבים היה שונה משנה זו ביום הדרשה וחייש רב לעמי הארץ שלא ישמעו קולו: **אטו.** בני הכנסת הבאים לשמוע מה שהיה רב דורש: **לתנא צייתי.** כלומר[ט] הם מטין אוזן לשמוע מן התלמידים היושבים שם ושונין איש משנתו לעצמו: **לאמורא.** שהיה עומד בפני רב ומשמיע לרבים מה שראש הדרשה לוחש לו ואליו היו שומעין: **עד כאן לא קשרי ר"מ אלא במבשל.** בשוגג דכיון דאיסור שבת ליכא דבשוגג הוא איסור מוקצה נמי ליכא דמעיקרא הוי חזי לכוס חיה: **אבל שוחט.** בשוגג נהי דאיסור שבת ליכא משום מוקצה מיהא אסורה דבין השמשות לא הויא חזיא לכוס. כל אכילה שלא כדרכה קרי כוסס כמו (ברכות דף לו.) הכוסס את החיטין הכוסס את האורז כס פילפלי ביומא דכפורי (שם דף לו:): **הא ר"מ שרי.** מדאיצטריך לאוקמה כרבי יהודה מכלל דקסבר רב דר"מ שרי:

שהיה

המבשל בשבת בשוגג יאכל. אפילו [ב]בו ביום דר"מ לא קניס שוגג אטו מזיד כדמוכח בהניזקין (גיטין נג:) ובפ' כירה (שבת דף לח.) נמי משמע דשרי בו ביום גבי הא דבעי מרבי חייא בר אבא שכח קדירה ע"ג כירה כו' במזיד לא יאכל לא הוא ולא אחרים בו ביום אבל במוצ"ש שרי אפי' לדידיה מדבעי לאוקמי מתניתין ר"מ ובמזיד ומתניתין דומיא דיוה"כ קתני דאסור בו ביום בין לו בין לאחרים ושחיטתו כשרה קתני לא שנא לו ולא שנא לאחרים כדאמרינן בסמוך ועוד אי במזיד לא יאכל עולמית לר"מ א"כ היינו מזיד דרבי יהודה כמו שאפרש וכן שוגג דרבי יהודה דהא מוקי מתניתין בשוגג ורבי יהודה ובמזיד לא יאכל עולמית הוא אבל אחרים אוכלים למוצאי שבת דאי לא יאכלו עולמית א"כ היינו מזיד דרבי יוחנן הסנדלר ועוד דבמרובה (ב"ק דף עא.) מוקי דרבנן דפטרו בטבח בשבת מתשלומי ד' וה' כרבי יוחנן הסנדלר ולא מוקי לה כר' יהודה ובעי נמי התם מאי טעמא דר' יוחנן הסנדלר ולא בעי [ג]מ"ט דר' יהודה כללא דמילתא מזיד דר"מ שוגג דר' יהודה מזיד דרבי יהודה שוגג דרבי יוחנן הסנדלר: **מורי להו כר"מ.** משמע שכן הלכה וכן דרש רבא בפ' כירה (שבת דף לח. ע"ש) כר"מ וקשה מכאן לפי' הקונטרס דבריש אין נדין (ביצה דף כד:) גבי עובד כוכבים שהביא דורון לישראל אם יש מאותו המין במחובר אסורין ולערב נמי אסורין בכדי שיעשו ופירש הקונט' דטעמא דאסורין בכדי שיעשו כדי שלא יהנה ממלאכת י"ט והרי מבשל בשבת דבשוגג יאכל אע"ג דנהנה ממלאכת שבת ומיהו י"ל דאין נהנה כ"כ כיון דבלאו בישול ראוי לכוס אבל קשה משוחט בשבת בשוגג דיאכל לר"מ היכא דהיה לו חולה מבעוד יום והבריא כדאמרינן בסמוך משום דלא הוי מוקצה ולא אסר מטעם שנהנה ממלאכת שבת א]וי"ל דבמילתא דלא שכיח לא גזרו: **כי שרי ר"מ כגון שהיה לו חולה מבעוד יום.** וא"ת ונוקי מתניתין בשוגג ור"מ ולא היה לו חולה כלל וי"ל דדומיא דיוה"כ קתני דאסור אף על גב דהיה לו חולה וא"ת והא על כרחיך לא הוה לגמרי דומיא דיוה"כ דבשבת אם לא הבריא מותר אפי' לרבי יהודה וי"ל דבמקום ששייך חיוב קא מדמה שבת ליוה"כ כדתני אע"פ שמתחייב בנפשו:

כגון

עין משפט נר מצוה

קד א מיי' פ"ו מהל' שבת הלכה כג סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סימן שיח סעיף א:

רבינו גרשום

כל הנרות של מתכת מטלטלין כו'. והא הכא בנרות של מתכת של זהב ושל כסף ושל נחשת אין בו משום מיאוס וקאמר דמוקצה מחמת איסור שהדליקו בו באותה שבת: שאני הכא דדחייה בידים כלומר דלא רצה לנגוע בו כלל אבל במקום אחר הוא אומר דמותר ולאו הלכה זה כמותו [א] דאמרי' אסור באכילה ליומיה אלא מהלכה דמבשל כלומר דרבי יהודה סבר בשוגג יאכל במוצאי שבת אבל שבת עצמה אסור וכך הכא הוא אמר דאסור: ונוקמה במזיד ורבי מאיר כלומר מתנית' דאומר דאסורה באכילה נוקמה ששחט במזיד ורבי מאיר דהוא א' במזיד לא יאכל. לא ס"ד דקתני במתנית' (דאמר) השוחט בשבת ויוה"כ ודומיא דיוה"כ מה יוה"כ לא שנא שוגג (לאיסור) [ל"ש מזיד לא אכיל] ה"נ לא אכיל: ומי מצית מוקמת [לה] בשוגג ור' יהודה. והא מתנית' אע"פ שמתחייב בנפשו [קתני] [ב] במזיד הכא בשוגג שחיטתו כשרה ויכול לאוקומי כר' יהודה: ר' יוחנן הסנדלר קא מפליג וכו' הכא שחיטתו כשרה לא שנא לו ולא שנא לאחרים כלומר שמותרת למוצאי שבת אפי' מזיד ולא יכול לאקומי כר' יוחנן הסנדלר: משום דסבירא ליה כרבי יהודה ותנא הוא תני כר' מאיר לעיל המחלוקת ומשום דרב סבר ליה כרבי יהודה וכו': ומי סבר לה רב כרבי יהודה והאמר רב חנן כי מורי וכו' כלומר וכך הלכה כרבי מאיר ומ"ט משתיק וכי תימא משום עמי הארץ טעמא דמשתיק אותו דתנא בפרקא תנא קמיה כלומר בבית המדרש קדם כולי עלמא כלומר בפני עמי הארץ משום קילותא דע"ה כו"ע לתנא בלשון הקודש צייתי לאמורא צייתי כלומר למתרגם ועדיין מ"ט משתיק אותו אמר רב נחמן שוחט תנא קמיה דמשום הכי משתיק אותו וכו' אלא במבשל ראוי לכוס כלומר בלשון לעז משייר אבל שוחט ואינו ראוי לכוס כלומר דבשחיטה קיימי ושחיטה אסורה ביום. לא

[א] נראה דל"ל אלא הא דאמרינן דאסורה באכילה ליומא ר"י הוא שמעינן לה מהלכה דמבשל כלומר וכו'. [ב] נ"ל הכי קאמר אע"פ דבמזיד מתחייב בנפשו הכא דבשוגג וכו'.

מסורת הש"ס

א) שבת מד., ב) [צ"ל דתניא וכן איתא בגיטין ועמ"ש שם], ג) ב"ק עא. גיטין נג: ביצה יז: תרומות פ"ב מ"ג שבת לח. כתובות לד. [תוס' דשבת פ"ג ה"ג], ד) [תרומות פ"ב מ"ג], ה) [שבת קכ:], ו) [לעיל יד.], ז) [עירובין מ.], ח) עי' רש"ל ורש"א, ט) בס"א: כלוס,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה במזיד וכו' אי מה קדש אסור בהנאה אף מעשה שבת אסורין בהנאה ת"ל לכם שלכם יהא יכול אפילו בשוגג:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תד"ה מורי וכו' וי"ל דבמילתא דלא שכיח. נ"ב עי' ב"ח באורח חיים סי' שי"ח מ"ש בזה:

מוסף רש"י

בשוגג יאכל. הוא עצמו ואף בשבת (גיטין נג: ובעי"ז כתובות לד. וב"ק עא.). **במזיד לא יאכל.** בו ביום והוא הדין לאחרים, ואיידי דתני רישא בדידיה תני נמי סיפא בדידיה, והכי איבעי לן לפרושי בהכל שוחטין (ב"ק שם) או: לא יאכל הוא לעולם אבל אחרים ישראלים אוכלים (כתובות לד. ובעי"ז לקמן קטו.). **ר' יהודה אומר בשוגג יאכל.** הוא עצמו למוצאי שבת לאחר שהמתין בכדי שיעשו, אבל בשבת לא, דקניס שוגג אטו מזיד (גיטין נג. ובעי"ז כתובות לד.) **ובו** ביום לא הוא ולא אחרים, ואיידי דבעי למיתני סיפא בדידיה תנא נמי ברישא בדידיה (ב"ק שם). **במזיד לא יאכל.** הוא עולמית אבל אחרים אוכלים (שם וכתובות שם). **לא לו ולא לאחרים.** ישראל, אבל מוכרו ונותנו לעובדי כוכבים (כתובות שם). **אסורה באכילה.** משום שחיטת שבת, ליומא. כל היום ואפילו בא לאכול בשר חי (לעיל יד.).

שיטה מקובצת

א] הדולק בשבת. נ"ב שהדליקו בו באותה שבת: ב] המבשל בשבת בשוגג יאכל אפי' הוא ואפי' בו ביום דר"מ: ג] ולא בעי נמי מ"ט ד] דבמלתא דלא שכיח לא גזרו ביה רבנן והס"ד: